Efektivní správa lesního majetku

Ing. Aleš Erber
Lesnická poradce, analytik a odborný lesní hospodář

Škola Zdravých měst 20.3.
Liberec

V krátkosti o mně:

- Poskytuji lesnické a agrolesnické poradenství.
- Jsem licencovaný odborný lesní hospodář a akreditovaný lesní poradce MZe.
- Obhospodařuji lesy odpovědným a přírodě bližším způsobem převyšujícím zaběhlé standardy.
- Zajišťuji poradenství a revitalizaci zemědělské půdy v principech agrolesnických systémů.
- ***Člen výboru pro životního prostředí, zemědělství a venkov zastupitelstva Pardubického kraje.***

Motto

„Nejvyšší ekonomické cíle lesního majetku musí vždy stát na ekologické stabilitě lesního ekosystému a na dobrém sociálním prostředí firmy.

Pouze tyto parametry zajišťují všechny funkce lesů vyvážené, a to s trvale udržitelným výnosem z lesního majetku a maximálně efektivně.“

"Dřevaři těží často ve chvíli, kdy už je strom zničený a kůrovec venku, místo aby vyhledávali stromy, ze kterých ještě nevylétl," říká lesní analytik Aleš Erber. Autor / zdroj. HN - Jiří Zerzoň

Úvodem k tématu je nutno říci, že …

Plní se v lesních lesích tento princip hospodaření …

… k masivní ztrátě biodiverzity (vymírání) fauny a flory = štěpkování potěžební zbytků, nedostatek starých tlejících stromů v porostech, nízká pestrost způsobů hospodaření a tvarů lesů!

… dochází k odlivu lesních pracovníků kvůli dlouhodobě nízkým mzdám u všech vlastníků lesů = a nyní chybí v boji s kalamitami v lesích …

… když dochází …

… a Lesy ČR od 2013 odvedly do státního rozpočtu – 37 mld. Kč

Od napsání díla: *Sylvicultura oeconomica* (1713) se ovšem ledacos změnilo.

Především jsou jiné potřeby (poptávka) společnosti, průmyslu, běžného života a v neposlední řadě rychle měnící se počasí, které výrazným způsobem ovlivňuje globální změna klimatu, která výrazným způsobem ovlivňuje naši krajinu.

Hans Carl von Carlowitz

… a vlastníci lesů spravují své lesy tak, aby lesy plnily všechny funkce lesů vyrovnaně! ….. Jedná se o funkce:

Jejich celkové ocenění v Kč … ???

Jen sběr lesních plodů a hub cca 5 mld. Kč

SPOLEČENSKÉ

Klimatická

Vodochranná

Zdravotně-hygienická

Nedřevoprodukční

Turistická

Nový zdroj příjmů pro soukromé lesy? = společensko-politická otázka!?

DŘEVOPRODUKČNÍ

LČR od r. 2013 vydělaly v Ø 6 mld. Kč/rok

Cílem lesníků by mělo být pěstovat porosty …

- Odolné proti biotickým a abiotickým činitelům a ekologicky a staticky stabilní,
- druhově, věkově, výškově, tloušťkově a tím prostorově diferencované,
- s plněním všech funkcí lesů (společenské |nedřevní| a dřevoprodukční),
- s maximálním objemovým a hodnotovým přírůstem,
- vyváženě se spárkatou zvěří → <u>… aby mohly jedle či buky přirozeně odrůstat bez oplocení,</u>
- ekonomicky, efektivně dle zadání a požadavků **<u>vlastníka lesa</u>**.

…. Spějí k takovému cíli všichni vlastníci lesů a lesníci??? Pokud ano, …

Jestli se tak hospodařilo, proč vypukla smrková (kůrovcová) kalamita?

Lesy měly být už dávno **odolné a připravené** na případné výkyvy počasí či na škůdce (např. sucho, bořivé větry, kůrovce apod.)

Různé organizace, někteří vlastníci lesů i minulá vedení Ministerstva zemědělství přitom v minulosti sdělovala veřejnosti prostřednictvím médií, že stav českých lesů je stále lepší a lepší …

Například tím, že **roste výměra lesů**, zvyšuje se **zásoba** a že podíl **listnatých stromů** je dvojnásobný, než tomu bylo před 60 lety, což je jen cca 10 % … je to hodně nebo málo, tož to o otázka? …

V nedávné době jsme mohli v médiích zaznamenat zprávy typu

Dne 22.8.2016 vyšly HN s touto zprávou

"Máme nejlepší krajinu za posledních 250 let a podíl lesů ještě poroste," říká **ministr zemědělství Marian Jurečka**.

Ovšem zároveň někde na severní Moravě a ve Slezsku měli lesníci plné ruce práce s usychajícími lesy a s následnou kůrovcovou kalamitou – přibližně od r. 2000. Kalamita explodovala v roce 2015 po extrémně suchém létě.

Ovšem zároveň někde na severní Moravě a ve Slezsku měli lesníci plné ruce práce s usychajícími lesy a s následnou kůrovcovou kalamitou – přibližně od r. 2000. Kalamita explodovala v roce 2015 po extrémně suchém létě.

Ovšem zároveň někde na severní Moravě a ve Slezsku měli lesníci plné ruce práce s usychajícími lesy a s následnou kůrovcovou kalamitou – přibližně od r. 2000. Kalamita explodovala v roce 2015 po extrémně suchém létě.

Ovšem zároveň někde na severní Moravě a ve Slezsku měli lesníci plné ruce práce s usychajícími lesy a s následnou kůrovcovou kalamitou – přibližně od r. 2000. Kalamita explodovala v roce 2015 po extrémně suchém létě.

Ovšem zároveň někde na severní Moravě a ve Slezsku měli lesníci plné ruce práce s usychajícími lesy a s následnou kůrovcovou kalamitou – přibližně od r. 2000. Kalamita explodovala v roce 2015 po extrémně suchém létě.

Nebo v jiných částech republiky …

Nebo v jiných částech republiky …

Nebo v jiných částech republiky …

Dne 24.4. 2018 se zjistilo, že skutečnost je zcela jiná ...

iROZHLAS

DOMOV SVĚT EKONOMIKA SPORT KULTURA VĚDA KOMENTÁŘE ŽIVOTNÍ STYL VOLBY ARCHIV

VĚDA VESMÍR PŘÍRODA TECHNOLOGIE HISTORIE TÝDEN VODY

Kde se nacházíte: iROZHLAS.cz / Věda a technologie / Příroda | Související témata: Lesy ČR kůrovec ochrana životního prostředí les

Stav českých lesů je historicky nejhorší, jde o ekologickou katastrofu, varují odborníci

Za bezprecedentní ekologickou katastrofu označil současný stav lesů náměstek ministerstva životního prostředí Vladimír Dolejský na semináři o kůrovcové kalamitě ve sněmovně. Podle něj se o zhoršování situace vědělo dlouhodobě.

ZPRÁVY, KTERÉ J

5.5. Ohrožení

Příčiny dn **jsou**
tématem j

... Vědecky ov změny na naši
lesy tu byla ha očekávané
negativní vlivy

- **Příkladem n** **rodní lesnický**
  program NI **ena politická**
  reprezentac **ajů.**

- Očekávaná klimatická změna a její dopady na LH,
- střet zájmů mezi různými politikami dotýkajícími se lesního hospodářství,
- nadměrné odebírání biomasy z lesů pro energetické účely,
- přetrvávající působení imisí, zejména pak dlouhodobé poškození půd,
- přetrvávající neúměrně vysoké stavy spárkaté zvěře v mnoha honitbách,
- poškozování lesního prostředí návštěvníky lesa,
- odliv obyvatel z venkova v důsledku nedostatku pracovních příležitostí,
- pronájem státních lesů,
- snížená ekologická stabilita lesů ohrožuje vyrovnanost a trvalost produkce dříví,
- nesystematický a nedostatečně kvalifikovaný výkon státní správy lesů zejména na nižších organizačních stupních.

Ale před tím ještě došlo k varování již v r 1998, a pak především v roce ***2006*** ke ***Stanovisku vědců a odborných pracovníků k ochraně českých lesů***, které upozorňovalo na špatný stav lesů a jeho chřadnoucí projevy – na časovanou bombu.

V časopisu Lesnická práce (6/2006) se lze dočíst, kdo všechno toto stanovisko odmítl, a kdo ho naopak podpořil, aby došlo k celkovému zlepšení stavu lesů (dohledatelné na webu).

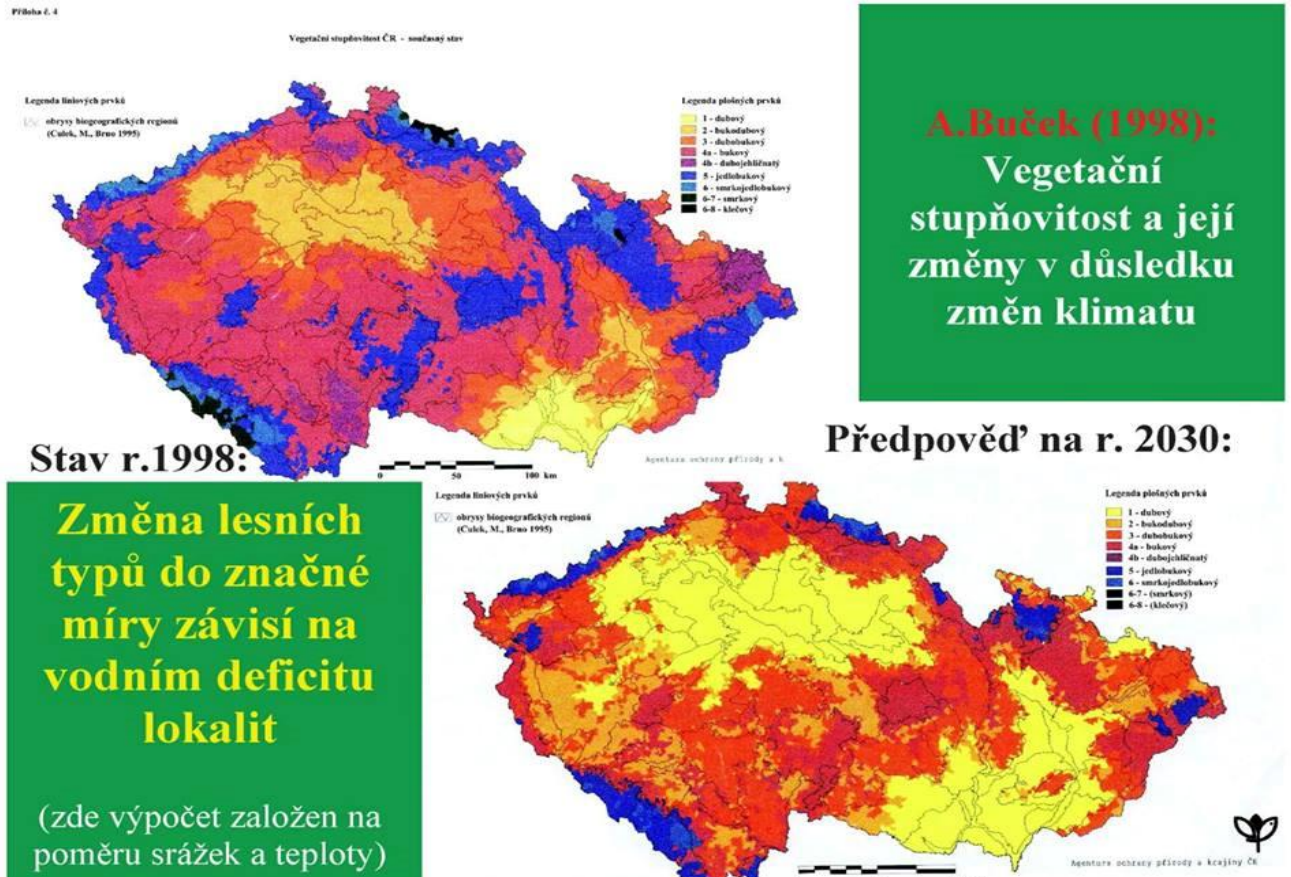

Z dnešního pohledu jsou velmi nešťastná některá prohlášení lesnických sdružení k této výzvě:

Např. Sdružení vlastníků a obecních lesů:

„SVOL odmítá opakované a zcela jednostranné konstatování, že lesy jsou ve špatném stavu a nadále chřadnou!“ (Lesnická práce 6/2006)

Zdroj: http://www.lesprace.cz/casopis-lesnicka-prace-archiv/rocnik-85-2006/lesnicka-prace-c-06-06/stanovisko-vedcu-a-odbornych-pracovniku-k-ochrane-ceskych-lesu

A po 13 letech … stejné sdružení …

ČT24

20 LET ČR V NATO | DOMÁCÍ | SVĚT | REGIONY | EKONOMIKA | KULTURA

Stát by nám měl finančně kompenzovat sucho a kůrovce, volají majitelé lesů

23. 8. 2018

Majitelé obecních a soukromých lesů žádají kvůli suchu a kůrovcové kalamitě kompenzace od státu. Dřeva je totiž na trhu přebytek a jeho cena klesá, proti loňsku až o polovinu. Rostou ale naopak náklady na hospodaření v lesích. Vedle kompenzací by měl stát lesníkům pomoct i s vývozem dřeva do vzdálenějších zemí. Ve svém prohlášení to uvedlo Sdružení vlastníků obecných a soukromých lesů v ČR (SVOL).

Dnešní vydání HN

Ali? Erber

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

BYZNYS | DOMÁCÍ | ZAHRANIČNÍ | NÁZORY | TECH | ART | EGO! | PROČ NE?! | EKONOM | EVENTS

Škoda způsobená kůrovcem by jen v ceně dříví mohla přesáhnout půl bilionu, více než třetinu státního rozpočtu, varují lesníci

Česko se s kůrovcovou kalamitou potýká několik let.
autor: ČTK

ČTK
28. 2. 2019 / 15:23

LES | DŘEVO | KŮROVEC | LESNICTVÍ

kody na smrkových porostech kvůli kůrovci jenom v ceně dříví mohou do budoucna přesáhnout 500 miliard korun, tedy více než třetinu současného státního rozpočtu. Ve čtvrtek to na tiskové konferenci oznámili signatáři tzv. Lesnické výzvy, pod kterou se

Veřejnost by tyto skutečnosti měla vědět a sama by měla rozhodnout, jakým lesníkům chce naslouchat …

Co je vlastně efektivní správa lesního majetku?

- *Včasná příprava a přizpůsobení lesa a lesní hospodaření na měnící se přírodní podmínky – např. na globální změnu klimatu.*
- *Využívání dynamických sil přírody – přirozenou obnovu a lesní procesy.*
- *Implementace nový poznatků vědy a výzkumu – moderní lesnické hospodaření se vyvíjí …to, co dříve platilo, již dnes nemusí platit.*
- *Inovace hospodářských postupů ve spolupráci např. s vědeckými institucemi.*
- *Udržení či zlepšení biologické rozmanitosti lesů – důraz na ponechávání starých stromů a část biomasy k zetlení.*
- *Vnímání sociálních a kulturních úkolů lesa a lesního hospodářství pro venkov a společnost.*
- *Využívání mimoprodukčních funkcí lesa a jeho multifunkčního potenciálu – rekreační funkce lesa – mnoho hospodářů nechce pouště veřejnost do lesa.*
- *Maximální produkce dřeva jako nejvíce ekologické a šetrné suroviny přispívající ke snižování koncentrace uhlíku (skleníkový plyn) z atmosféry, ale pouze za předpokladu šetrného obhospodařování lesů …*

*… **a to vše s ohledem na globální změny klimatu** …vzorem může být Bavorsko …*

Například Bavorské státní lesy představily koncept adaptace lesních porostů na klimatickou změnu už v roce 2006!

Waldbauhandbuch

Bayerische Staatsforsten

Grundsätze für die Bewirtschaftung von Kiefern- und Kiefernmischbeständen im Bayerischen Staatswald

BAYERISCHE STAATSFORSTEN
Nachhaltig Wirtschaften.

WNJF-RL-005
Kiefernrichtlinie

Seite 1 von 61

Version: 01.00
Stand: 08/2014

Klima-Konzept für den Staatswald

Bis 2012 beplant die Bayerische Staatsforsten alle ihre Forstbetriebsflächen nach dem Programm »Waldumbau zur Anpassung an den Klimawandel«

Margret Möges

Die Bayerische Staatsforsten erstellte im Jahr 2006 – basierend auf dem Modell der ehemaligen Staatsforstverwaltung – das Konzept »Waldumbau zur Anpassung an den Klimawandel«. Darin ist festgelegt, dass auf Standorten mit zeitweise auftretendem Wassermangel keine Waldbestände mit führender Fichte geplant werden. Die Forsteinrichter setzen das Konzept im Zuge der mittel- und langfristigen Forstbetriebsplanung (Forsteinrichtung) um. Das Konzept ist Teil der Vorsorgestrategie des Unternehmens Bayerische Staatsforsten und legt die Schwerpunkte bei Waldumbaumaßnahmen und Investitionen auf besonders »klimasensible« Waldbestände.

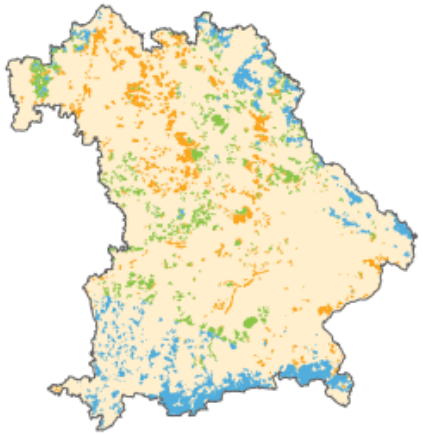

Warm-trocken
- Temperatur Vegetationszeit > 12,5 °C oder
- Niederschläge Mai bis Oktober < 400 mm oder
- Trockenheitsindex < 0,7

Medium
- alle nicht als »Warm-trocken« oder »Feucht-kalt« klassifizierten Flächen

Feucht-kalt
- Temperatur Vegetationszeit < 12,0 °C oder
- Niederschläge Mai bis Oktober > 825 mm oder
- Trockenheitsindex > 0,85 (sofern nicht in Warm-trocken erfasst)

Abbildung 1: Waldflächen der *Bayerischen Staatsforsten*, dargestellt in den Farben der drei Klimazonen [Quelle: Kölling, C.; Ammer, C. (2006): Waldumbau unter den Vorzeichen des Klimawandels. AFZ/DerWald 20, S. 1086–1089, Grafik verändert – Flächen übergroß dargestellt]

Die Forstwirtschaft steht weltweit vor der großen Herausforderung, die Wälder an die sich ändernden Klimaverhältnisse anzupassen. In Bayern bedeutet dies vor allem, die zahlreichen »klimasensiblen« Fichtenreinbestände in widerstandsfähige Mischbestände umzubauen.

Auswahlkriterien für Umbaubestände

Das Konzept »Waldumbau zur Anpassung an den Klimawandel« der *Bayerischen Staatsforsten (BaySF)* gewährleistet, dass Fichtenbestände, die schon heute an der Grenze ihres klimatischen und standörtlichen Vorkommens sind, bevorzugt in Mischbestände umgebaut werden. Die wichtigsten Kriterien für die Auswahl der Umbaubestände sind Klimaregion, Wasserhaushalt, Baumartenanteile und Altersstadium.

Klimaregionen: »Warm-trocken« und »Medium«

Die Bayerische Landesanstalt für Wald und Forstwirtschaft (LWF) hat die Waldfläche Bayerns in drei Klimaregionen »Warm-trocken«, »Medium« und »Feucht-kalt« eingeteilt (Abbildung 1). Datengrundlage hierfür ist der Klimaatlas für Bayern (BayFORKLIM 1996). Die Abgrenzung der Klimaregionen erfolgte durch eine Kombination der Klimagrößen: Temperatur in der Vegetationszeit, Niederschläge von Mai bis Oktober und einem berechneten Trockenheitsindex. Besonderes Augenmerk legt das Klima-Konzept dabei auf die Klimaregionen »Warm-trocken« und »Medium«.

Die Klimaregionen beschreiben die regionalklimatischen Verhältnisse, berücksichtigen jedoch keine kleinklimatischen oder standörtlichen Einflüsse, z. B. »Lage am Südhang« oder »Boden mit geringer Wasserspeicherkapazität«. Daher wurden als weiteres Kriterium die Standortsverhältnisse miteinbezogen.

42

LWF aktuell 60/2007

LAND BRANDENBURG
Ministerium für Landwirtschaft, Umweltschutz und Raumordnung

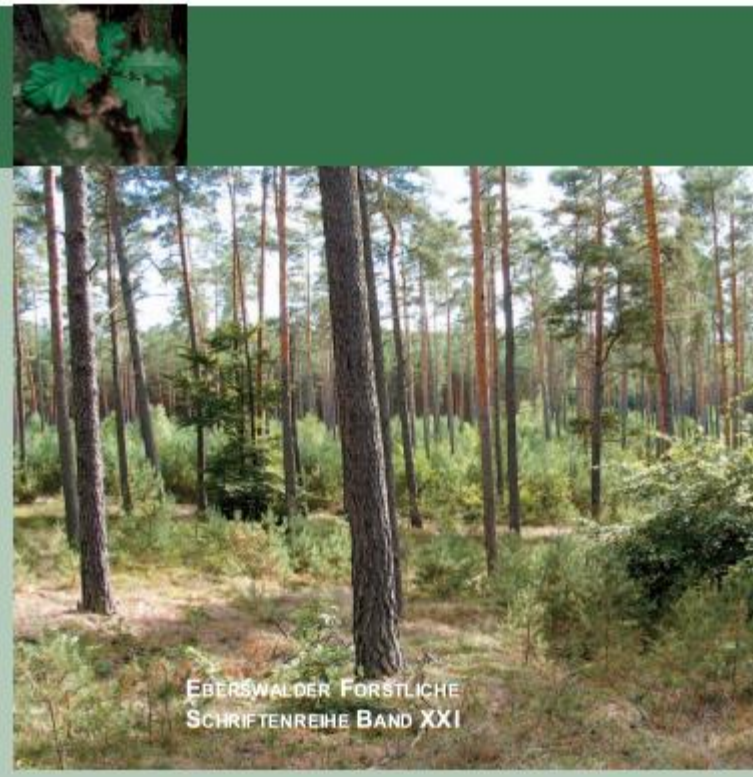

Naturverjüngung der Kiefer

Erfahrungen, Probleme, Perspektiven

Státní správa lesů a státní lesy zprac. pro vlastníky lesů různé inf. letáky

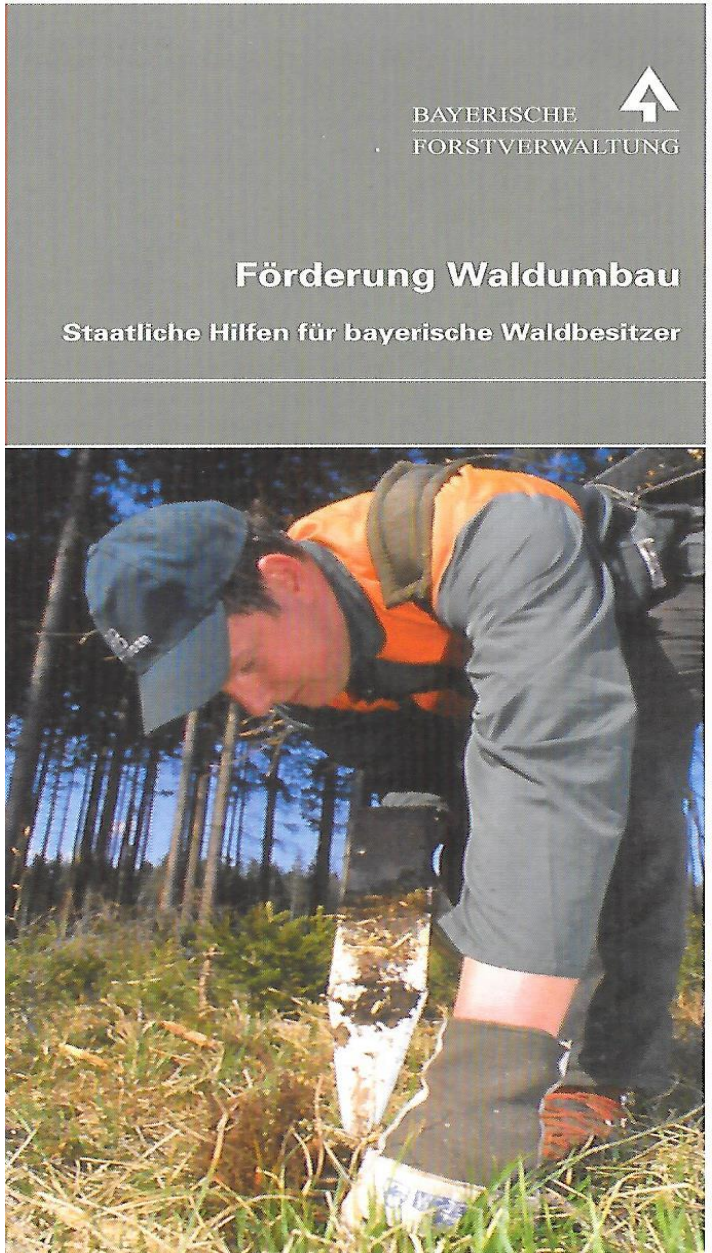

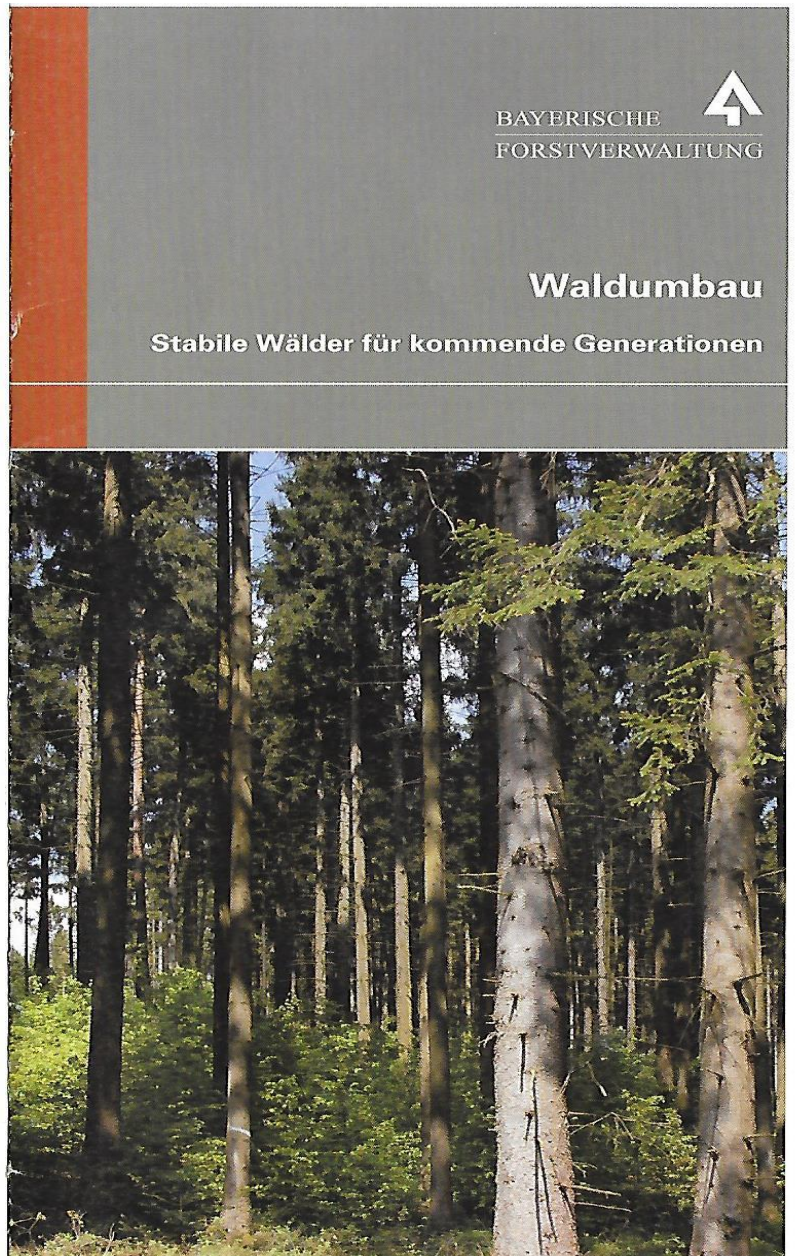

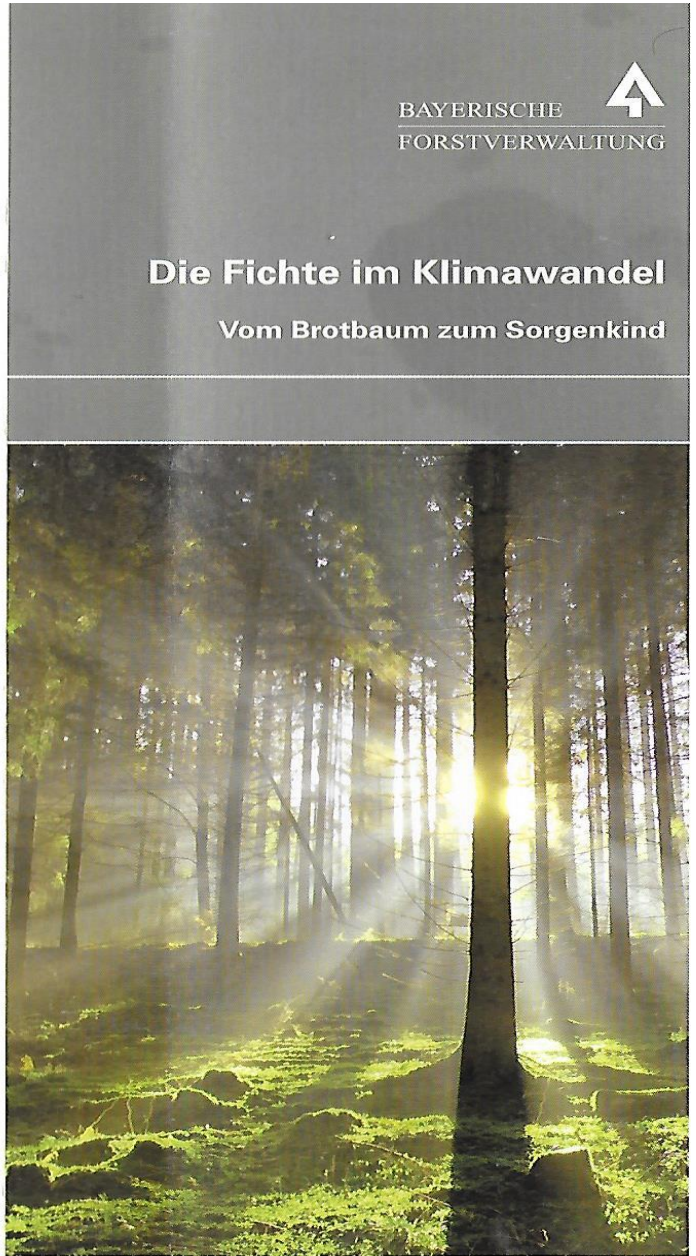

1) Jak tedy mají města a obce ve svých lesích hospodařit?
2) Kam lesy směřovat?
3) Co mají proto udělat?

1)

MODERNĚ - Hospodařit podle nejnovějších vědeckých poznatků, tj. víc než požaduje lesní zákon … tedy přírodě blízce a …

S plněním mimoprodukčních funkcí lesa s důrazem na rekreační funkci lesa …

Dbát na osvětu lesů a významu produkčních i mimoprodukčních funkcí lesa, pro lepší vnímání významů lesů veřejností, médií, politiků, drobných vl. lesů …

… kam lesy směřovat?

2) Nejdříve je nutné říci, že pro lesní porosty v ČR je charakteristické …

- Jednodruhové složení lesních porostů – nejčastěji smrk nebo borovice.
- Stejnověké lesní porosty.
- Pěstované často na neodpovídajících stanovištích, zanedbaná výchova, nepřipravenost na GZK.
- Vysoký počet stromů na jeden hektar.
- Hustý korunový zápoj, kterým neproniknou dešťové srážky.
- Silná korunová a kořenová konkurence – jejich vzájemná deformace, boj o vodu a živiny.
- Ochuzená půda o potřebné živiny – imise, kyselý opad smrku a borovic ochuzující půdu (z dlouhodobého hlediska), což trvá po několik generací.
- Potlačená obnova méně častých, ale potřebných dřevin (jedle, buk) – přemnožená spárkatá zvěř.

Jinými slovy: lesní porosty nejsou na **globální změnu klimatu PŘIPRAVENY, a proto usychají a snáze podléhají škůdcům – kůrovcům atd.**

TAKŽE KAM LESY SMĚŘOVAT (od 2)? K urychlené adaptaci, tzn. zavádět účinná adaptační opatření!

Adaptace lesů tkví v **přestavbách lesů**.

Přestavba lesa **spočívá** ve změně druhového složení, a hlavně ve stylu hospodaření. Cílem hospodaření je, aby porosty byly:

- **druhově pestré**,
- **vertikálně** a **horizontálně** (věkově, výškově, tloušťkově a tím i prostorově) **diferencované**.

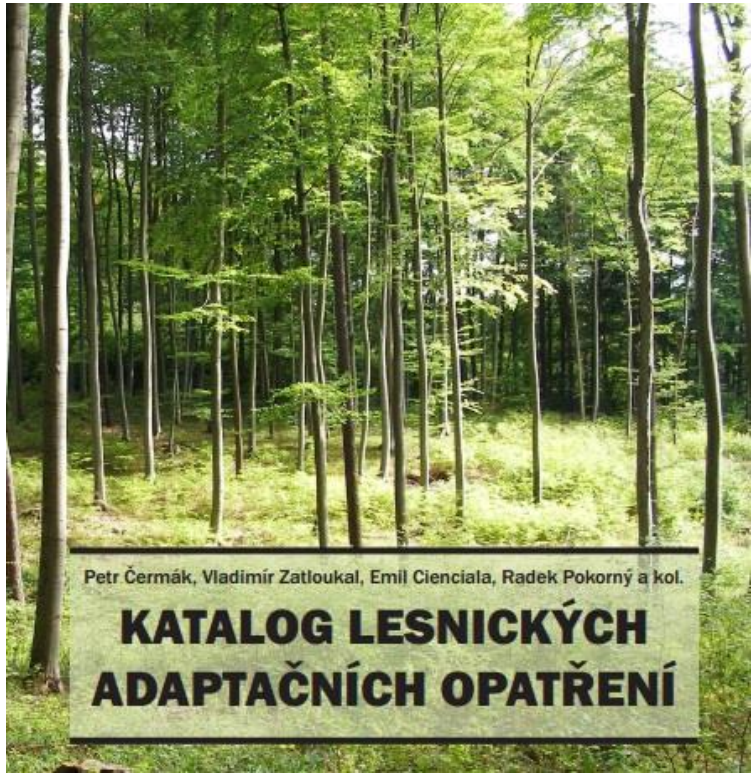

Účelem přestaveb lesa je **<u>včasné</u>** přizpůsobení ohrožených lesních porostů růstovým podmínkám (změna druhového složení a struktury lesa).

<u>Proč?</u>

Aby se zmírnily až eliminovaly **<u>ekologické</u>** a **<u>ekonomické ztráty</u>** a ztráty na **<u>mimoprodukčních funkcích lesů</u>**, tzn. dělat adaptační opatření před tím, než kůrovec, vítr či jiní škodící činitelé poškodí nebo úplně zničí lesní porosty.

Podmínky pro pěstování smrku na základě De Martonneho indexu aridity

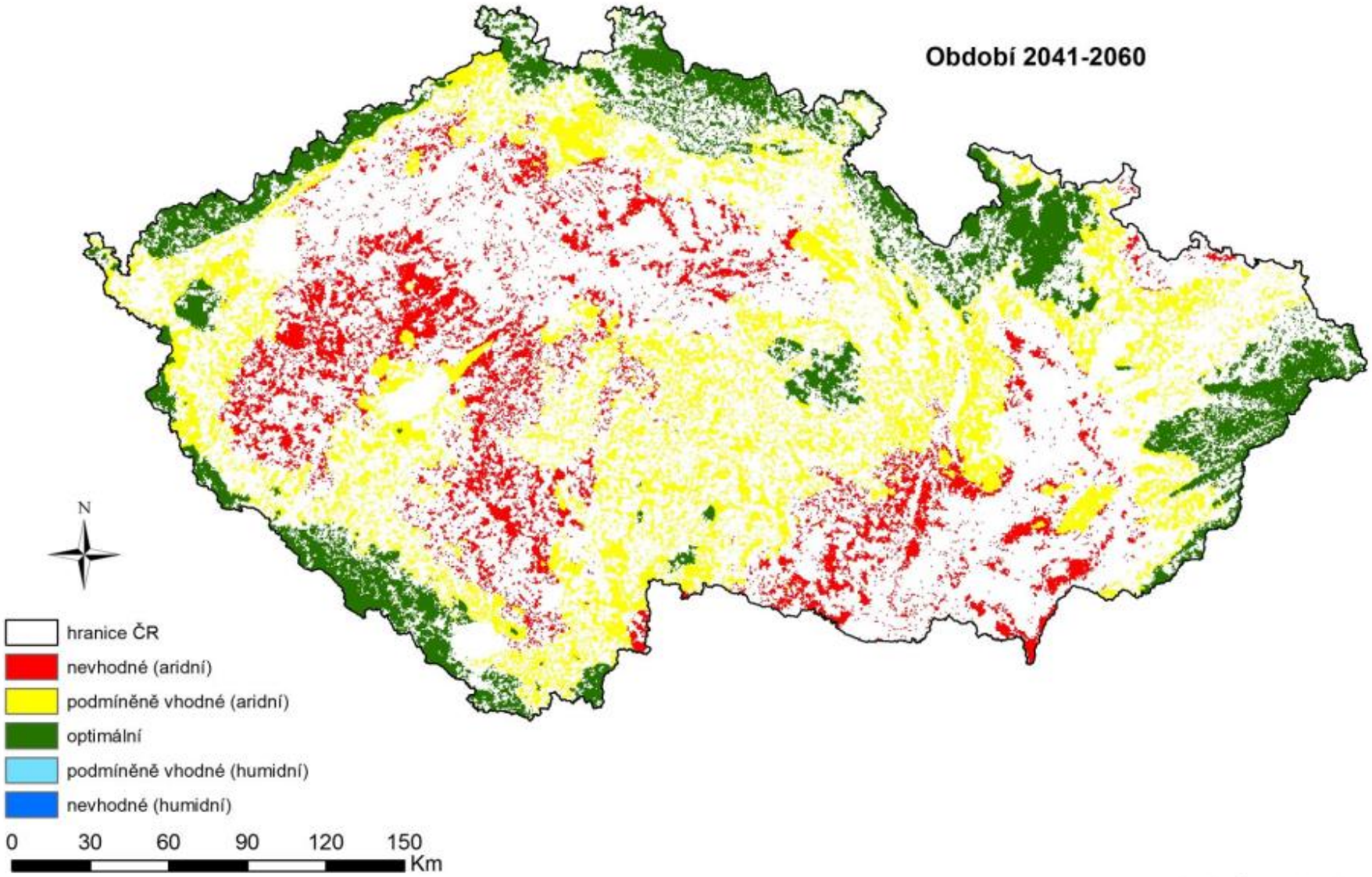

Ing.Tomáš Mikita, Ph.D., 2016

Cesta adaptace lesních lesních porostů: přeměnou druhového složení

Cesta adaptace smrkových lesních porostů – přestavbou lesa: změna druhové složení, struktury lesa a hospodářského způsobu

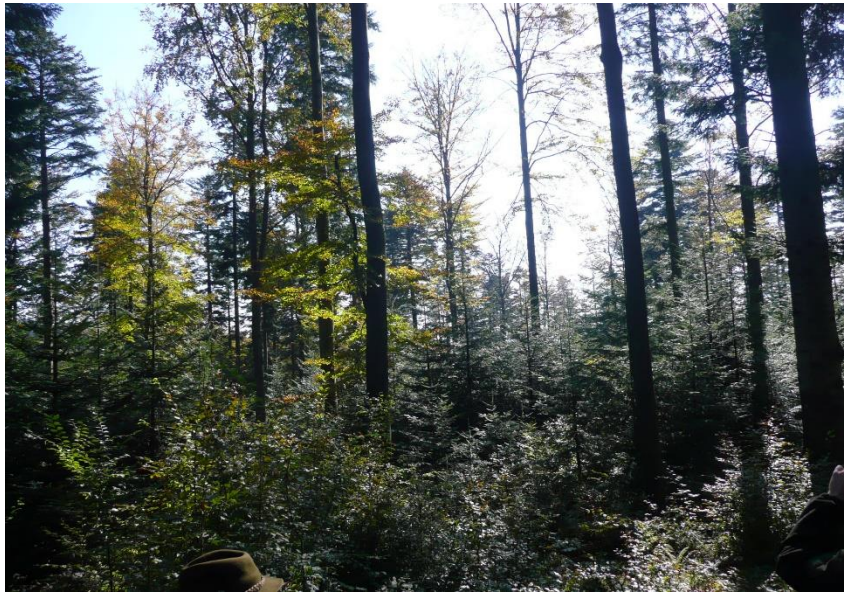

Ukázka odlišného přístupu k adaptaci ohrožených smrkových porostů …

Včasné a šetrnější zavádění opatření (podsadba bukem) – úprava dřevinné skladby a změny struktury lesa, kde je cílem vypěstovat druhově, vertikálně a horizontálně diferencovaný les.

Změna nestabilní smrkové monokultury za stabilnější listnatý les.

Ovšem rychlost **chřadnutí** lesních porostů a rozvoj **kůrovcové kalamity** ve smrkových porostech či usychání jiných druhů dřeviny, například již zmiňované borovice, tlačí lesníky tvořit zdravější a odolnější lesy s vyšší dřevní produkcí až na kalamitních holinách, a to ekologicky a max. ekonomicky tak, aby plnily co nejrychleji i funkce mimodřevoprodukční …

Jaké jsou překážky přestaveb lesních porostů ?

S ohledem na dnešní ***katastrofický vývoj lesů*** a stav v lesnicko-dřevařském sektoru, … **se jedná o tyto skutečnosti!**

- Přesycenost trhů dřívím **snížené kvality** ve středoevropském prostoru,
- nedostatek **pracovní kapacit** (lidských i mechanizačních),
- **nedostatek** potřebného **sadebního materiálu (jedle, buky, duby apod.)**,
- **vysoký** počet **spárkaté zvěře**, která snižuje efektivitu obnovy lesa – rostou finanční náklady na ochranu mladého lesa před poškozením zvěří hl. okusem a loupáním,
- **klesající finanční síla vlastníků lesů** – růst nákladů (mzdy, zalesňování holiny, jejich ochrana před zvěří, těžba dříví horší kvality, jehož cena klesá, požadavek vlastníků na vysoký nájem či rentu ☹
- **roztříštěnost** drobných **vlastníků lesů** a jejich **špatné povědomí** o možnostech a způsobech adaptace lesů,
- **nedostatečné informování** drobných vlastníků lesů (cca 350 tis.) **státní správou**.
- Špatné povědomí společnosti a médií o významu lesů, o práci lesníků, o dřevě jako ekol. surovině – příklad ⟶ Společnost chce divočinu, ale nechce vidět popadané stromy.

3) Co proto mohou města a obce udělat?

Vytvářet optimální podmínky lesníkům z hlediska (dobré finanční a morální zázemí – lesníkům i lesním dělníkům).

Připravit lesní podniky na dobu nouze – tvorba finančních rezerv.

Směřovat a motivovat lesníky k urychlené adaptaci lesů …

Dnešní situace je extrémní, a proto bez pomoci státu (všech resortů), a to především Ministerstva průmyslu a obchodu, to nepůjde … ***„na hrubý pytel, musí přijít hrubá záplata“***

Závěr

- Seznámit Vás s jiným pohledem na lesní hospodářství … les není jen továrna na dřevo, ale výhradně zdroj nedřevních funkcí lesa s pozitivními dopady na společnost a životní prostředí.
- Umět koukat na les a jeho obhospodařování jiným pohledem – přírodě blízce a zároveň efektivně s plněním všech funkcí lesa (dřevoprodukční i <u>ne</u>dřevoprodukční).

Jak toho mohou města a obce docílit?

- Konzultovat případné kroky s odborníky propojující praxi s vědou a pracovat na inovací lesního hospodářství … i lesní hospodářství se ve vyvíjí, a proto pěstitelské postupu se musí inovovat, což může měnit vizuální pohled na lesní ekosystém.
- Získat nezávislou garanci hospodaření – certifikace: **FSC** či PEFC, tu však má 75 % všem v zemi …
- Zpracovat dlouhodobou koncepci hospodaření (nadstandard k lesnímu hospodářskému plánu).
- Komplexní analýza hospodaření.
- … může se také obrátit na mě s nezávislou pomocí ☺

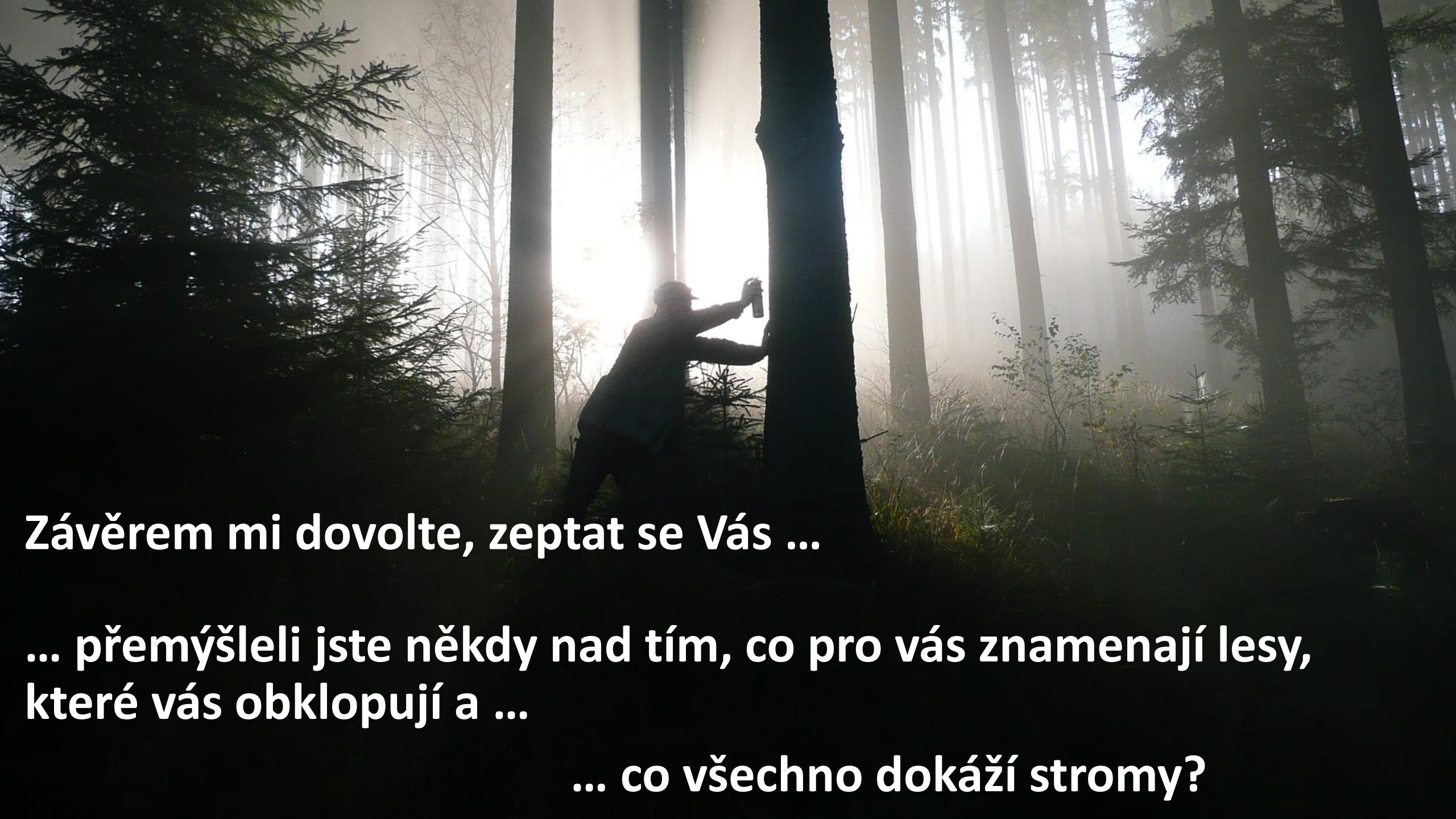

Závěrem mi dovolte, zeptat se Vás …

… přemýšleli jste někdy nad tím, co pro vás znamenají lesy, které vás obklopují a …

… co všechno dokáží stromy?

Lesnické a agrolesnické poradenství

Ing. Aleš Erber

tel. + 420 731 533 142
E-mail: a.erber@centrum.cz

Web: www.aleserber.cz

Obhospodařuji lesy odpovědným a **přírodě bližším** způsobem **převyšující** zaběhlé standardy.

Zajišťuji revitalizaci **zemědělské půdy** v principech **agrolesnických systémů**.

Člen výboru pro životního prostředí, zemědělství a venkov zastupitelstva **Pardubického kraje**.